

Příloha č. 1: Ústava Německé říše z roku 1871

Ústava Německé říše z roku 1871

Ústava, jež byla přijata v roce 1871 pro novou Německou říši je do značné míry kopií ústavy Severoněmeckého spolku z roku 1867. Autorem obou dokumentů byl v té době již říšský kancléř a sjednotitel Německa Otto von Bismarck. Celá ústava byla Bismarckem koncipována jako nástroj přinejmenším autoritativní moci, který sloužil k ovládnutí celé říše. Německo po roce 1871 bylo spolkovým státem s 22 suverénními státy a 3 hanzovními městy, jejichž přímé zastoupení na říšské úrovni tvořila spolková rada (dále jen Bundesrat). Její předsednictví měl v rukou říšský kancléř, tedy pruský ministerský předseda, což demonstruje onu převahu pruského státu nad ostatními. I přes to, že Prusko v tomto orgánu nedisponovalo většinou, mělo dokonce pouze 17 hlasů z celkových 58, mělo možnost zablokovat svou neúčastí jakákoliv rozhodnutí. Navíc bylo zbývajících 41 hlasů roztrženo mezi 24 spolkových států, které jen těžko našly společnou shodu proti Prusku, a proto bylo Prusko při hlasování skoro vždy podpořeno dostatkem hlasů mnoha menších knížectví.¹

Dalším kolektivním orgánem byl říšský sněm (dále jen Reichstag). Ten byl volen mužskými voliči nad 25 let. Bismarckova koncepce ovšem vycházela z představy, a volební systém byl tak i nastaven², že převahu bude mít v Reichstagu vždy konzervativní křídlo, které bude podporovat autoritativní systém vládnutí.³ Dalším faktorem, který omezoval účinnost Reichstagu jako ústavního orgánu, byla neexistence tzv. blokvací klausule. Do Reichstagu se tedy dostávalo v každém volebním období velké množství stran, který nebyly schopny nikdy účinně kooperovat a tvořit tak protiváhu jednotné exekutivě. Tento nedostatek kritizoval již v roce 1900 pozdější poslanec Friedrich Naumann. "*Kbybychom bývali měli Reichstag se systémem dvou politických stran, mohl by se stát Reichstag politicky rovnocenným císaři...*"⁴ Reichstag měl jako legislativní orgán tvořit nejpodstatnější protiváhu exekutivy. Odpovědnost

¹ Hans-Peter Ullmann. *Politik im deutschen Kaiserreich 1871 - 1918* (R.Oldenbourg Verlag. München, 1999), 3.

² "Wahlen im Kaiserreich 1871 - 1918", stránky německého Bundestagu, http://www.bundestag.de/kulturundgeschichte/geschichte/infoblatt/wahlen_kaiserreich.pdf (staženo dne 27. 12. 2011).

³ Hans-Ulrich Wehler. *Das deutsche Kaiserreich 1871 - 1918* (Göttingen : Vandenhoeck & Ruprecht, 1994), 61.

⁴ Gerhard A. Ritter. *Das deutsche Kaiserreich, ein historisches Lesebuch* (Vandenhoeck und Ruprecht. Göttingen, 1992), 51.

říšské vlády se však vztahovala pouze na kancléře, resp. na císaře. Jediným členem vlády, nad nímž měl Reichstag kontrolní pravomoc, byl kancléř. Jeho výkon funkce byl ale opět vázán pouze na císařovu vůli. Reichstag mohl být navíc císařem rozpuštěn, což dostávalo tento orgán pod značný tlak.⁵

Dvěma nejdůležitějšími ústavními orgány byly podle ústavy z roku 1871 kancléř a císař, tj. reprezentanti monarchického a exekutivního prvku. Císař byl vrcholem moci v říši. Byl reprezentantem Německa v zahraniční politice, což bylo velmi významnou prerogativou, na jejichž základech se později císař Vilém II. snažil vybudovat svou velkolepost, a to zejména s pomocí tzv. dynastické zahraniční politiky. Měl rozsáhlé pravomoci v oblasti armády a rozhodoval o míru a válce. Jeho kompetence se rovněž vztahovaly na vnitřní politiku, kde měl prerogativu rozpuštění Reichstagu, otevíral a uzavíral Bundesrat a konečně také představoval symbol jednoty Německé říše. Říšský kancléř byl dle ústavy hlavou exekutivy a jako takový nebyl odpovědný žádnému kolektivnímu orgánu, ale pouze císaři. Kancléř byl středobodem skutečné politiky, jelikož předsedal Bundestagu a ve vztahu k Reichstagu měl povinnost odůvodňovat kroky říšské politiky, protože spadal do kontrolní pravomoci tohoto legislativního článku. Zároveň byl jako pruský ministerský předseda odpovědný za kroky největší spolkové země a byl tedy kromě císaře živým pojítkem mezi Pruskem a říší. V případě konfliktu mezi kancléřem a císařem se ovšem vždy projevila superiorita císaře, což se ukazuje především za vlády Viléma II., který kancléře ve srovnání se svými předchůdci často měnil, počínaje samotným tvůrcem německého politického systému po roce 1871, kancléřem Bismarckem.

System, založený ústavou z roku 1871, lze ve vztahu ke spolkovému uspořádání označit za hegemoniální systém s jasnou převahou Pruska, které rodí dva nejdůležitější orgány Německé říše, a sice císaře a kancléře.⁶ Reichstag podle Wehlera nikdy nezískal moc a možnost, aby se mohl tomuto svému ústavnímu konkurentovi účinně postavit.⁷ Císař Vilém II. měl po svém nástupu na trůn zaručeny velmi rozsáhlé pravomoci, které mu byly garantovány ústavou a rovněž také velký manévrovací prostor v oblastech

⁵ Hans-Peter Ullmann. *Politik im deutschen Kaiserreich 1871 - 1918* (R.Oldenbourg Verlag. München, 1999), 4.

⁶ Ibid.

⁷ Ibid.

politiky, kde nebyla císaři poskytnuta výslovná prerogativa, ale kde práva a povinnosti nebyly jasně vymezeny.⁸

Příloha č. 2: Medailonky vybraných autorů (text)

Medailonky vybraných autorů

John Charles Gerald Röhl

John C. G. Röhl se narodil 31. května 1938 v Londýně. Jedná se o britského historika z dvojjazyčné rodiny, jenž studoval na Cambridge University, kde v roce 1965 promoval. Na Cambridge University později také vyučoval. V roce 1979 se stal profesorem, a to během svého působení na University of Sussex v Brightonu. V 70. letech byl spolupracovníkem historické komise v Bavorské akademii věd. V letech 1982 až 1985 byl děkanem na School of European Studies. Mimo jiné John Röhl držitelem Wolfsonovy ceny pro historiky, kterou obdržel v roce 1994. Byl také členem několika mezinárodních institutů, například "*Historisches Kolleg*" či "*Institute for Advanced Study*". John je Röhl je jedním z předních historiků, kteří se během svého života věnovali zkoumání osoby císaře Viléma II. a analyzovali dobu imperiálního Německa. Röhl je průkopníkem teze, že Vilém II. nebyl pouhým stínem monarchy, nýbrž měl skutečný vliv na evropské dějiny.⁹

Wolfgang Justin Mommsen

W. Mommsen se narodil 5. listopadu 1930 v Marburgu do známé rodiny historiků. Studoval v Marburgu a Kolíně nad Rýnem, kde v roce 1958 promoval. Studijně pobýval ve Velké Británii a USA a od roku 1968 byl profesorem moderních dějin na univerzitě v Düsseldorfu. Na přelomu 80. a 90. let 20. století byl předsedou "*Společnosti německých historiků*". Wolfgang Mommsen se zabývá zejména studiem Maxe Webera, a dále rovněž dějinami imperialismu a dekolonizace. Právě do doby imperialismu patří i vláda císaře Viléma II., jež Mommsen rozebral v několika svých knihách. Příkladem může být titul, vybraný pro tuto práci nebo "*Bürgerstolz und*

⁸Hans-Peter Ullmann. *Politik im deutschen Kaiserreich 1871 - 1918* (R.Oldenbourg Verlag. München, 1999), 4.

⁹"John Charles Gerald Röhl", stránky deníku SPIEGEL,

http://www.spiegel.de/wikipedia/John_C._G._R%C3%B6hl.html (staženo dne 27. 12. 2011).

Weltmachtstreben. Deutschland unter Wilhelm II. 1890 bis 1918 či *"Die Urkatastrophe Deutschlands. Der erste Weltkrieg 1914–1918"*.¹⁰

Hans Ulrich Wehler

H. Wehler se narodil 11. září 1931 ve Freudenbergu u Siegenu do rodiny obchodníka. Wehler studoval sociologii a historii na univerzitách v Kolíně nad Rýnem a Bonnu. V roce 1960 promoval na univerzitě v Kolíně nad Rýnem. V roce 1968 složil habilitaci s tématem práce *"Bismarck und der Imperialismus"*. Wehler působil jako profesor na *"Freie Universität Berlin"* a později také na univerzitě v Bielefeldu, kde vyučoval všeobecné dějiny. Byl rovněž hostujícím profesorem v Princetonu či Harvardu. Mimo jiné založil časopis *"Geschichte und Gesellschaft. Zeitschrift für historische Sozialwissenschaft"*. Jedná se o velmi významného historika, jenž se zabývá především sociálními dějinami, ale rovněž právě dobou imperiálního Německa. Wehler je zastáncem teze, že císař Vilém II. byl pouze stínem skutečného monarchy a neměl nikdy opravdovou moc.¹¹

Annika Mommbauer

Annika Mombauer je německou historičkou, jež se narodila v roce 1967. Studovala na *"Westfälische-Wilhelms-Universität"* v Münsteru a rovněž na *"University of Sussex"*, kde v roce 1998 získala doktorát filozofie. Po určitou dobu byla také v čele *"Společnosti německých historiků"*. Působí také v oddělení historiků v *"War, Conflict and Politics Research Group."* V současné době lektorkou na *"Open University"*. Jelikož její hlavní zájmové pole leží v německých dějinách přelomu 19. a 20. století, je jasné, že se zabývá i osobou císaře Viléma II. Koncentruje se na něj zejména ve vztahu k rozpoutání první světové války. Své práce publikovala například v nakladatelství

¹⁰ "Wolfgang J. Mommsen", internetové stránky portálu WHO'S WHO, http://www.whoswho.de/templ/te_bio.php?PID=2080&RID=1 (staženo dne 27. 12. 2011).

¹¹ "Hans Ulrich Wehler", datová banka MUNZIGER, <http://www.munzinger.de/search/portrait/hans+ulrich+wehler/0/16918.html> (staženo dne 27. 12. 2011).

"Hans Ulrich Wehler", internetové stránky portálu WHO'S WHO, http://www.whoswho.de/templ/te_bio.php?PID=2402&RID=1 (staženo dne 28. 12. 2011).

Cambridge University Press. Svou interpretační linií se přibližuje názorové linii Johna Röhlha.¹²

Wilhelm Deist

Wilhelm Deist se narodil v roce 1931. Vystudoval historii a věnoval se zejména vojenské historii. W. Deist byl profesorem na "Albert-Ludwigs-Universität Freiburg." S Vilémem II. pojí tohoto historika velmi úzce jeho zájem o vojenské dějiny přelomu 19. a 20. století. Byl rovněž předsedou a později čestným předsedou spolku "Arbeitskreis Militärgeschichte e.V."¹³ Na počest Wilhelma Deista byla také pojmenována cena, která od roku 2006 udělována za přínos v oblasti vojenské historie.

František Stellner

Tento český historik se narodil v Jindřichově Hradci v roce 1966. Vystudoval obor historie a český jazyk a literatura na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy. Je ho disertační práce z roku 1995 nese název "*K úloze císaře Viléma II. při formování německé vnitřní a zahraniční politiky do roku 1900*". V současnosti je vedoucím Katedry hospodářských dějin Vysoké školy ekonomické v Praze. Zabývá se zejména politickými dějinami konce 19. století. Je třeba také připomenout, že je mimo jiné autorem knihy "*Sedmiletá válka v Evropě*". Absolvoval několik zahraničních studijních a přednáškových pobytů v zahraničí, zejména v Německu a Rakousku.¹⁴

¹² "Annika Mombauer", stránky The Open University,
<http://www.open.ac.uk/Arts/history/mombauer.shtml> (staženo dne 28. 12. 2011).

¹³ "Prof. Dr. Wilhelm Deist", stránky Arbeitskreis Militärgeschichte e.v.,
http://wilhelm-deist-preis.de/deist_bio.htm (staženo dne 28. 12. 2011).

¹⁴ "František Stellner", stránky Databáze knih,
<http://www.databazeknih.cz/zivotopis/frantisek-stellner-10651> (staženo dne 28. 12. 2011).